

Ministerie SZW
Dhr. [REDACTED]
Postbus 90801
2509 LV 'S-GRAVENHAGE

Datum
17 april 2024
Kenmerk
[REDACTED]
Telefoon
[REDACTED]
Bijlage(n)
2

Verzoek om uitvoeringstoets wijziging Besluit gastouderopvang

Geachte [REDACTED]

Op 8 maart 2024 hebt u VNG verzocht een uitvoeringstoets te doen op de wijziging van het Besluit kwaliteit gastouderbureaus, gastouders en voorzieningen voor gastouderopvang (verder: Besluit kwaliteit gastouderopvang) in verband met het verhogen van de kwaliteit van de gastouderopvang en het Besluit landelijk register kinderopvang, register buitenlandse kinderopvang en personenregister kinderopvang (verder: Besluit registers).

Totstandkoming uitvoeringstoets

Voor onze reactie hebben wij diverse gemeenten geconsulteerd. Van hen hebben wij veel reacties op dit voorstel ontvangen. Daarnaast hebben wij onze eigen beoordeling van het voorstel gemaakt. Het totaal van de consultatie van gemeenten en onze eigen beoordeling heeft onze reactie gevormd.

Algemene reactie

Met het conceptbesluit gastouderopvang wordt beoogd de kwaliteit van de gastouderopvang te verhogen. Met het conceptbesluit registers wordt beoogd de privacy van vraagouders te beschermen.

Voor wat betreft het Besluit kwaliteit gastouderopvang maken wij ons zorgen of dit pakket aan maatregelen de gewenste kwaliteitsverhoging gaat opleveren en of dit pakket aan maatregelen passend is bij en uitvoerbaar is voor gastouders op een opleidingsniveau MBO2, welk

opleidingsniveau minimaal vereist is om gastouderopvang aan te bieden. Ook maken wij ons daarbij zorgen over het doenvermogen van de gastouders. De WRR heeft eerder al onderzoek¹ gedaan naar het belang van het doenvermogen en hierbij aangegeven dat van belang is te toetsen of een regeling 'doenbaar' is voor burgers. Zij moeten de wet niet alleen 'kennen' maar ook 'kunnen' aldus de WRR. Wij zetten op punten van deze conceptregeling vraagtekens bij dit kunnen. In een eerdere versie hadden wij tevens begrepen dat doel was om het Besluit gastouderopvang samen te voegen met het Besluit kwaliteit kinderopvang. Wij vonden dit een mooie stap in het gelijker regelen van alle kwaliteitseisen. Een onderscheid maken binnen de regelgeving tussen kindercentra en gastouderopvang is naar onze mening ook niet gewenst. Ook voor de handhaafbaarheid is het opnemen van alle kwaliteitseisen kinderopvang in één besluit duidelijker. Helaas zien wij in onderhavig wijzigingsbesluit deze samenvoeging niet meer terug en wordt het Besluit kwaliteit gastouderbureaus, gastouder en voorzieningen voor gastouderopvang weer aangepast.

Voor wat betreft het Besluit registers zien wij bezwaren in het niet meer tonen van de adressen van voorzieningen voor gastouderopvang gevestigd op het adres van een vraagouder. Hieronder zullen wij per besluit nader op onze zorgen en bezwaren ingaan.

Impact op de ontwikkeling van het kind/belang van het kind

In de uitvoering van de Wet Kinderopvang en aanverwante regelgeving is de ontwikkeling van het kind een belangrijke pijler, naast het kunnen combineren van arbeid en zorg.

Bij alle kwaliteitseisen dient het belang van het kind centraal te staan.

In onderhavig voorstel zien wij het belang van het kind niet centraal staan. De wijzigingen zien vooral op de verhoging van kennis van de gastouder (permanente educatie en coaching) en de organisatie van de gastouderopvang (positie ontwikkelingsdoelen Riksen-Walraven, volgen van kinderen, opstellen van een werkplan). Echter, niet duidelijk wordt wat deze wijzigingen voor het kind moeten gaan opleveren.

Impact andere (maatschappelijke) vraagstukken

Wij zien dat dit voorstel impact heeft op andere, voor gemeenten belangrijke, vraagstukken. Het gaat dan specifiek om vraagstukken rondom kansengelijkheid, inclusie en bestaanszekerheid. Voor gemeenten is kinderopvang geen afzonderlijk, afgebakend beleidsveld. Kinderopvang heeft invloed op diverse andere beleidsvelden en kan op vele manieren ingrijpen op andere thema's. Wij willen voor deze impact dan ook aandacht vragen.

Door de verhoogde eisen die gesteld worden aan de gastouder (permanente educatie en coaching) en aan de organisatie van het werk van de gastouder, hebben wij zorgen dat deze nieuwe eisen zullen leiden tot een groot aantal gastouders dat zal stoppen met het bieden van opvang, omdat zij

¹ <https://www.wrr.nl/publicaties/rapporten/2017/04/24/weten-is-nog-geen-doen>

niet kunnen of willen voldoen aan deze verhoogde eisen. Gezien deze zorg is het de vraag of het voor gemeenten goed mogelijk is om tot handhaving van de nieuw gestelde eisen over te gaan. Nu daartegenover niet zeer duidelijk aangegeven wordt wat de te bereiken kwaliteitsverhoging zal zijn en hoe de kinderen daarvan profiteren, vragen wij ons in een tijd met personeelstekorten af of dit de juiste maatregelen zijn.

Ook staat het stoppen van (veel) gastouders op gespannen voet met kansengelijkheid, inclusie en bestaanszekerheid. Want als er veel gastouders stoppen, verdwijnen er veel kindplaatsen en kunnen er minder kinderen gebruik maken van kinderopvang.

Daartegenover zullen de kosten voor gastouderopvang wel stijgen en ook de kosten voor toezicht en handhaving stijgen. De vraag is ook of die stijgende kosten opwegen tegen de voorgestelde kwaliteitsverhoging.

Tenslotte is de vraag of er met een invoeringsdatum van 1 januari 2025 voldoende tijd is voor een goede implementatie en of de tijd die verwacht wordt voor de implementatie van verschillende eisen voldoende is. Bijvoorbeeld: 10 uur eenmalig voor gastouders om een pedagogisch werkplan op te stellen of te actualiseren zal naar onze verwachting niet voldoende zijn.

Sector en rol gemeente

Hierbij merken wij tevens op dat het advies van het Adviescollege Toetsing Regeldruk onze zorgen op dit punt niet heeft weggenomen. Sterker nog, onze zorgen zijn met dit advies versterkt.

Impact op handhaafbaarheid

Voor gemeenten dringt zich de vraag op of zij eisen die niet haalbaar zijn voor gastouders zullen willen en kunnen handhaven. Bij handhaving speelt steeds meer de afweging een rol of met de handhaving het beoogde resultaat ook bereikt zal worden. Indien de eisen die gesteld worden niet door de gastouder bereikt kunnen worden, omdat deze te hoog gesteld zijn, zal deze afweging leiden tot de conclusie dat handhaving dan niet het juiste middel is. Gemeenten zullen dan vaker gebruik maken van de denklijn verzachtende omstandigheden, maar wellicht ook komen tot meer gedoogbesluiten, omdat handhaving op te hoog gestelde eisen niet opportuun is en ook bij rechterlijke toetsing de toets niet zal doorstaan. De rechtspraak vereist steeds meer een evenredigheidsstoets die ook dit onderdeel meer en meer laat meewegen: ga je met deze handhaving het gewenste doel bereiken. Als een gastouder niet aan bepaalde eisen kan voldoen, is dat doel met handhaving ook niet te bereiken en zal dit zelfs kunnen leiden tot afwegingen om van handhaving af te zien. Wij hebben dit punt meerdere malen ter sprake gebracht in ambtelijke overleggen met uw ministerie, maar er is toch voor gekozen deze eisen te blijven stellen. Wij zien het dan nu als onze verantwoordelijkheid u te wijzen op de mogelijke (ongewenste) gevolgen hiervan.

Artikelsgewijze reactie op wijzigingsbesluit

Deel 1: de wijziging van het Besluit kwaliteit gastouderbureaus, gastouders en voorzieningen voor gastouderopvang in verband met het verhogen van de kwaliteit van de gastouderopvang (verder: Besluit kwaliteit gastouderopvang).

Als eerste zullen wij onze bevindingen betreffende de wijziging van het Besluit kwaliteit gastouderbureaus, gastouders en voorzieningen voor gastouderopvang (verder: Besluit kwaliteit gastouderopvang) in verband met het verhogen van de kwaliteit van de gastouderopvang delen.

Artikel 2 Verantwoorde kinderopvang

- De invulling van verantwoorde kinderopvang wordt voor gastouderopvang gelijkgesteld met verantwoorde kinderopvang in de dagopvang en de BSO. Wij vragen ons, met gemeenten, af of daarbij voldoende wordt onderkend dat voor gastouders een lager opleidingsniveau (namelijk MBO 2) kwalificeert dan voor dagopvang en BSO (waar minimaal MBO3 nodig is). En dat er op een kindercentrum sprake is van een breder personeelskader (vaak ook ondersteund door staffunctionarissen en management) waardoor men elkaar kan helpen, aanspreken en de taken kan verdelen, terwijl bij gastouderopvang alle uitvoerende taken door de gastouder zelf uitgevoerd moeten worden.

Wij maken ons hierbij zorgen over het doenvermogen van de gastouder en of de gebruikte termen voor de gastouder ook voldoende duidelijk zijn.

Ook wij vinden niet alle gebruikte termen duidelijk genoeg. Wij zien hierbij in ieder geval de volgende termen als onduidelijk:

- Art 2 sub b: functioneren *in een veranderende omgeving*: wat wordt verstaan onder een veranderende omgeving?
- Art 2 sub d: een *actieve participatie in de maatschappij*: wat wordt er hierbij verwacht van gastouderopvang? Is voor gastouders zelf duidelijk wat hiermee wordt bedoeld en hoe zij dit vorm kunnen geven?

Hoe kan de GGD bij de inspectie en de gemeente bij handhaving met dergelijke begrippen omgaan binnen de gastouderopvang?

- Daarnaast vinden wij de term verantwoorde kinderopvang hier niet passend. Wij adviseren gebruik te maken van verantwoorde gastouderopvang. Dit omdat voor kindercentra (dagopvang en BSO) ook niet is gekozen voor verantwoorde kinderopvang maar voor verantwoorde dagopvang en verantwoorde buitenschoolse opvang. Met deze aanpassing kan direct de toelichting een stuk eenvoudiger worden, aangezien daarin nog is opgenomen dat verantwoorde kinderopvang bij gastouderopvang anders ingevuld kan worden dan bij kindercentra. Door de term verantwoorde gastouderopvang naast verantwoorde dagopvang en verantwoorde BSO te gebruiken wordt voorkomen dat één begrip (verantwoorde kinderopvang) voor verschillende opvangvormen een andere invulling zou moeten krijgen. En wordt ook voorkomen dat door deze verschillende invulling de kwaliteit juist voor verantwoorde dagopvang en verantwoorde BSO zou worden aangetast.

Artikel 7 Veiligheid en gezondheid

- Er is naar onze mening discrepantie tussen de tekst en de bedoelingen die uw ministerie met ons heeft besproken. In de besprekingen was sprake van een actueel veiligheidsbeleid en een actueel gezondheidsbeleid. In het artikel wordt alleen gesproken over een jaarlijkse inventarisatie. Dit betekent dat er jaarlijks een actualisatie is, maar niet gedurende het jaar

tussentijds. Wij vinden het zeer van belang dat over dit uitgangspunt (jaarlijks actualiseren of gedurende het hele jaar actueel) vooraf helderheid bestaat, zodat dit bij toezicht en handhaving ook duidelijk is hoe dit punt beoordeeld dient te worden en uiteraard ook voor de sector zelf duidelijk is wat er van hen hierin wordt verwacht.

- Daarnaast is in het nieuwe lid 3 verdwenen dat de geïnventariseerde risico's ook inzichtelijk moeten zijn voor de vraagouders. Wij vragen ons af waarom dit stukje uit het artikel verdwenen is. Wij lezen niet in de toelichting dat het de bedoeling is om dit onderdeel van de regel te laten vervallen. Daarom gaan wij er vanuit dat het doel nog wel steeds blijft dat de geïnventariseerde risico's inzichtelijk zijn voor de vraagouders. En dat dit derhalve onderdeel blijft van toezicht en handhaving. Om dit mogelijk te maken adviseren wij dit onderdeel terug te plaatsen in het artikel.
- In afwijking van de eisen die aan kinderopvang in een kindercentrum zijn gesteld, zijn de eisen aan het veiligheids- en gezondheidsbeleid van een gastouderbureau nog vastgelegd in een apart artikel. In de artikel 1.51 Wko is opgenomen dat het gastouderbureau de risico's schriftelijk vastlegt in een risico-inventarisatie. De introductie van de term 'document' lijkt hiermee in strijd, maar leidt in ieder geval tot verwarring. Wij adviseren deze termen goed op elkaar af te stemmen.
- Het is onduidelijk welke eisen nu worden gesteld aan het veiligheids- en gezondheidsbeleid van het gastouderbureau én welke eisen worden gesteld aan de risico-inventarisatie bij de gastouder. Er lijken in de nadere regels enkel eisen te worden gesteld aan de risico-inventarisatie, terwijl een algemeen veiligheids- en gezondheidsbeleid van een gastouderbureau noodzakelijk is voor verantwoorde kinderopvang.
- Wij adviseren om voor de formulering aan te sluiten bij de in de Wet gebruikte begrippen en waar mogelijk aansluiting te zoeken bij eisen zoals deze aan een kindercentrum zijn gesteld. Hierbij kan dan juist goed onderscheid worden gemaakt tussen:
 - algemeen beleid van het gastouderbureau, waaraan het gastouderbureau de voorzieningen kan toetsen en de gastouder en ouders de kwaliteit van het bureau. In dit beleid kan ook de cyclus worden opgenomen van inventariseren, implementeren, evalueren en actualiseren en de wijze waarop het beleid inzichtelijk is voor vraagouders.
 - de risico-inventarisatie waarin de risico's en maatregelen van de voorziening zijn opgenomen die aansluiten bij de specifieke omstandigheden en werkwijze.
- In het nieuwe lid 4 wordt geen duidelijke normadressaat genoemd. Daardoor is niet duidelijk of het gastouderbureau of de gastouder verantwoordelijk is voor het aanwezig zijn van een exemplaar van het document in de administratie van het gastouderbureau alsmede bij de betreffende voorziening voor gastouderopvang. Dit zorgt ervoor dat toezicht en handhaving op dit punt niet mogelijk is. Wij adviseren voor deze norm een normadressaat toe te voegen. Wij gaan er daarbij vanuit dat dit het gastouderbureau zal zijn.
- Voor een groot deel is de toetsbaarheid en handhaafbaarheid afhankelijk van de eisen die gesteld worden in de ministeriële regeling. Wij voorzien daar echter knelpunten, omdat enkel nadere regels worden gesteld aan het document, en het plan van aanpak geen onderdeel meer is van de risico-inventarisatie en hier dus ook geen nadere eisen meer aan kunnen worden gesteld. Wij adviseren dan ook het plan van aanpak toe te voegen aan lid 6.

Artikel 9 Aanvullende regels inzake kwaliteit GOB

- Op grond van de Wet kinderopvang, artikel 1.56 is het gastouderbureau niet alleen verantwoordelijk voor de zorgplicht voor, maar ook voor het daadwerkelijk bieden of redelijkerwijs bieden van verantwoorde kinderopvang. Door in artikel 9 alleen te spreken over de zorgplicht voor verantwoorde kinderopvang, wordt de verantwoordelijkheid van het gastouderbureau beperkt. Wij adviseren de minister om toe te voegen dat ook gastouderbureaus moeten toezien op het bieden van verantwoorde kinderopvang bij gastouderopvang.
- Uit de toelichting blijkt dat het gastouderbureau extra taken krijgt op het gebied van de ondersteuning en begeleiding van de gastouder. Bijvoorbeeld de ondersteuning bij het doorverwijzen naar passende instanties, het opstellen van het werkplan en de coaching. Hoe verhoudt zich dit tot de zorgplicht van het gastouderbureau? Moeten deze taken niet ook worden toegevoegd aan de mogelijkheid tot extra regels in artikel 9. Zodat ook hier in lagere regelgeving nog nadere eisen aan kunnen worden gesteld. Anders staan deze extra taken alleen in de toelichting en kan daarop geen toezicht en handhaving plaatsvinden.

Artikel 11 Pedagogisch beleid

- In lid 2 sub b is gesteld *de wijze waarop gastouders worden begeleid bij het volgen van de ontwikkeling van het kind en daarbij naar een doorlopende ontwikkeling met het basisonderwijs en de buitenschoolse opvang wordt gestreefd.*
Deze nieuwe eis is onduidelijk, niet concreet en hoog gegrepen voor sommige gastouders met niveau 2. Uit de toelichting maken wij op dat het gastouderbureau hierin een begeleidende rol heeft en dat het gastouderbureau daarvoor ook een goed beeld moet hebben van de betrokken organisaties (de sociale kaart). Om deze rol van het gastouderbureau goed vorm te geven en te bekrachtigen hadden wij deze taak ook als onderdeel van het pedagogisch beleid verwacht. Wij vinden gezien de veronderstelde benodigde kennis ook, dat het de taak van het gastouderbureau moet zijn, om bij geconstateerde bijzonderheden of problemen te bepalen welke instanties in een bepaalde situatie passend zijn. Dit kan eventueel in aanwezigheid van de gastouder, maar dit is geen rol die je de gastouder zonder voldoende kennis over signalen en over de sociale kaart kunt laten voeren. Een gastouder heeft vaak niet zoveel opvangkinderen en al zeker niet met bijzonderheden of problemen, dat zij voldoende ervaring opdoen over verwijzingen.
Wij adviseren dan ook alsnog deze rol toe te voegen aan de onderdelen van het pedagogisch beleid. Te meer omdat zonder deze taaktoedeling aan het gastouderbureau deze taak volledig bij de gastouder zou kunnen komen te liggen, wat blijkens de toelichting zeker niet de bedoeling is. En voor wie deze taak gezien het opleidingsniveau niet altijd uitvoerbaar is. Dit levert, zoals in de algemene reactie ook is aangegeven knelpunten op bij handhaving door gemeenten.
- Aan het pedagogisch beleidsplan van een gastouderbureau worden nog steeds veel minder eisen gesteld dan aan het beleidsplan van een kindercentrum, terwijl het beoogde pedagogisch niveau gelijk wordt getrokken. Dit is onwenselijk en onlogisch. Er zijn weliswaar een aantal eisen die niet van toepassing zijn in de gastouderopvang, vanwege de aard en organisatie van de opvang. Maar ook bij de gastouderopvang is het belangrijk voor de pedagogische kwaliteit om algemeen beleid te ontwikkelen over:
 - De werkwijze, maximale omvang en leeftijdsopbouw van de groep;
 - De aard en organisatie waarbij de voorziening wordt verlaten voor een activiteit;
 - Het beleid ten aanzien van extra dagdelen;
 - Het wennen op de voorziening.

Voor een deel van deze eisen wordt nu voorzien in het pedagogisch werkplan. Dit plan wordt echter door de gastouder opgesteld. Het is belangrijk dat in het beleid van het bureau algemene beleidsuitgangspunten staan, die redelijkerwijs moeten leiden tot verantwoorde kinderopvang in een voorziening voor gastouderopvang. In het werkplan kan de gastouder dan concreet invulling geven aan deze uitgangspunten op basis van de specifieke omstandigheden binnen de voorziening. Waarbij ook niet moet worden vergeten wat het doenvermogen van gastouders op dit punt is. En wat wij hierover eerder in de algemene inleiding al hebben aangegeven.

- In aanvulling hierop zijn in de gastouderopvang een aantal pedagogische aspecten die niet spelen bij een kindercentrum, maar juist wel in de gastouderopvang. Het is zowel voor ouders, de gastouder als de toezichthouder wenselijk om ook over deze aspecten beleid op te stellen:
 - Het beleid van het gastouderbureau met betrekking tot de (structurele) aanwezigheid van derden tijdens de opvang;
 - Het beleid van het gastouderbureau met betrekking tot vervanging tijdens ziekte, vakantie en verlof;
 - Op welke wijze het gastouderbureau de werkzaamheden organiseert in die gevallen dat een gastouder bij een voorziening door meerdere gastouderbureaus wordt bemiddeld.
- Daarnaast valt ons op dat het huidige artikel 11 lid 2, het linkje om bij ministeriele regeling nadere regels te stellen, verdwijnt. Wij hebben nog geen concept voor een regeling ontvangen en vragen ons daarom af of dit een bewuste aanpassing is.
- Tenslotte nog een praktisch puntje bij dit artikel: wij adviseren in artikel 11 lid 2 sub b voor buitenschoolse opvang toe te voegen 'indien van toepassing', omdat als er gekozen wordt voor gastouderopvang de buitenschoolse opvang dan ook vaak bij de gastouder zal blijven plaatsvinden. En zonder de toevoeging wordt er teveel vanuit gegaan dat een kind bij aanvang basisonderwijs uit gastouderopvang verdwijnt.

Artikel 11a Inzet pedagogisch beleidsmedewerkers bij gastouderopvang

- Wij kunnen niet achterhalen of er bij de wijziging van de Wet kinderopvang vorig jaar al een aanpassing is voorgesteld op de definitie pedagogisch beleidsmedewerker. Deze definitie moet worden aangepast in verband met het inzetten van pedagogisch beleidsmedewerkers in de gastouderopvang. De huidige definitie in de Wet kinderopvang is daarvoor niet voldoende. Als deze nog niet is aangepast, zal dat nog moeten worden gedaan, voor de onderhavige voorstellen met betrekking tot de pedagogisch beleidsmedewerker ingevoerd kunnen worden. Zonder deze aanpassing zijn de nieuwe bepalingen over inzet pedagogisch beleidsmedewerker in de gastouderopvang niet uitvoerbaar.
- Uit de ambtelijke gesprekken hebben wij begrepen dat doel is dat de coaching door de gastouder samen met het gastouderbureau wordt ingevuld en dat dit ook ziet op onder meer de uitvoering van het werkplan. Wij zien deze koppeling en de gezamenlijke invulling echter nog niet terug in het huidige artikel. Mogelijk wordt dit onderdeel van de ministeriele regeling, maar dat is ons op dit moment nog niet bekend. Indien dit niet uit de ministeriele regeling zal volgen adviseren wij om dit punt in onderhavig artikel duidelijker te maken. Zonder deze nadere specificering kan er niet vanuit worden gegaan dat deze koppeling en gezamenlijke invulling altijd zal plaatsvinden en zal daar in toezicht niet op toegezien kunnen worden.
- Daarnaast adviseren wij om achter verantwoorde kinderopvang toe te voegen volgens artikel 2. Dit maakt de invulling van verantwoorde kinderopvang duidelijker.

- Daarnaast merken wij op dat permanente educatie en coaching een manier zijn om het kennisniveau van de gastouders omhoog te krijgen. Wij vragen ons echter af of de nu voorgestelde 10 uur totaal per jaar recht doen aan het kunnen voldoen aan de kwaliteitsverhogende maatregelen.
- Door de huidige formulering kan de coaching op elk aspect van de gastouderopvang worden ingezet, waaronder veiligheid en gezondheid. Dit is een afwijking ten opzichte van de coachingseisen in de kinderopvang. Dit is een onwenselijke verruiming van wat onder coaching valt, zeker gelet op het al zeer beperkt aantal uur. Het doel van de pedagogische coaching is om de pedagogische praktijk te versterken. Wij adviseren daarom om de formulering te wijzigen, zodat het minimaal aantal uur coaching wordt beperkt tot pedagogische invulling.
- Het is een gemis dat de pedagogisch beleidsmedewerker in de gastouderopvang enkel wordt ingezet als coach en niet ten behoeve van de pedagogische beleidsontwikkeling, in vergelijking met de kinderopvang in een kindercentrum.
- Daarnaast is van belang dat de gastouder bijzonderheden in de ontwikkeling van een kind ook daadwerkelijk kan signaleren. Als de nieuwe regelgeving eist dat de gastouder deze vaardigheid bezit dan moet zij ook minimaal eisen stellen aan het gastouderbureau om ervoor te zorgen dat de gastouder dit hogere niveau daadwerkelijk bereikt. Bijvoorbeeld via een opleidingsaanbod, training en/of coaching.

Artikel 12 Veiligheid en gezondheid

- Wij adviseren om lid 1 aan te passen en daaruit te verwijderen dat er op ieder adres waar opvang plaatsvindt een exemplaar van de inventarisatie aanwezig moet zijn. Dit is namelijk al in het voorgestelde artikel 7 opgenomen.
- In het voorstel wordt artikel 12, lid 1 niet gewijzigd. Terwijl hierin de eis staat dat een exemplaar van de inventarisatie op de locatie aanwezig moet zijn. Dit sluit niet meer aan bij de herformulering zoals genoemd in artikel 7. Lid 2 lijkt door de herformulering ook onvoldoende aan te sluiten bij artikel 1.56b Wko waarbij de gastouder gehouden is zich te houden aan de risico-inventarisatie.
- In artikel 12 wordt een lid 3 toegevoegd. Dat luidt: 'De gastouder draagt er zorg voor dat de in het vijfde lid bedoelde maatregelen.....' Voor vijfde lid ontbreken de woorden 'artikel 7', want de verwijzing gaat naar artikel 7 lid 5. Wij adviseren toe te voegen in het in artikel 7 vijfde lid bedoelde.. Zonder dat verwijst vijfde lid naar een niet bestaand vijfde lid van artikel 12.
- Ten aanzien van de achterwacht adviseren wij om de bestaande tekst aan te passen, conform de omschrijving in het Besluit kwaliteit kinderopvang, omdat de huidige tekst te beperkt is geformuleerd. De achterwacht is niet alleen voor vervanging tijdens calamiteiten, maar ook ter ondersteuning. Ook adviseren wij het woord 'tenminste' toe te voegen aan het zinsdeel: 'waarin wordt verstaan'. Er kunnen in de gastouderopvang situaties zijn waarbij meer maatregelen nodig zijn voor een adequate achterwachtregeling. Een achterwacht op 15 minuten is bijvoorbeeld mogelijk onvoldoende in een situatie waar kwetsbare kinderen met een extra zorgbehoefte worden opgevangen. Door het woord 'tenminste' toe te voegen aan de bepaling ontstaat ruimte hierover de dialoog te voeren en de noodzakelijke achterwachtregeling af te stemmen op de concrete situatie.

Artikel 12a Werkplan

- De eisen die aan het werkplan gesteld worden zijn erg ambitieus voor een aantal gastouders met niveau 2.
- Wij adviseren ook om in het werkplan een bepaling op te laten nemen over hoe de gastouder uitvoering geeft aan het pedagogisch beleidsplan in de situatie waarbij een voorziening voor gastouderopvang is aangesloten bij meerdere gastouderbureaus. Doordat er per gastouderbureau een werkplan is zal dit niet inzichtelijk zijn voor vraagouders, maar ook niet voor de toezichthouder. Terwijl dit wel een belangrijk punt kan zijn voor wat betreft de inrichting van de opvang.
- Wij vragen ons bij lid 2 sub c af:
 - of deze niet te hoog is voor een aantal gastouders, met andere woorden of deze eis aansluit bij het minimale kwalificatieniveau. Het volgen van de ontwikkeling, het streven naar een doorgaande ontwikkellijn, het signaleren van bijzonderheden en problemen en het doorverwijzen naar zorg vraagt om een hoger kwalificatieniveau. Dit sluit bovendien niet aan bij de aard van de opvang binnen familiale relaties, wat regelmatig voorkomt bij gastouderopvang.
 - of de verwachting is dat de gastouder ook aantoont hoe de ontwikkeling van het kind wordt gevolgd en of dat er dan toe leidt dat er ook schriftelijke vastlegging van het volgen van het kind noodzakelijk is. Indien dit inderdaad het geval is, adviseren wij schriftelijke vastlegging aan deze bepaling toe te voegen.
 - of er voldoende is nagegaan of het verkrijgen van steeds meer informatie door gastouders op een juiste wijze wordt geborgd met de privacyregels. Wordt voldoende voorkomen dat gastouders allerlei verkregen informatie van kinderen verzamelen die later op onjuiste wijze vernietigd wordt? Weegt dit verzamelen van informatie op tegen de privacybelangen van kinderen? Bij kindercentra gebeurt dit ook, maar dat betreft dan organisaties met meer personeel en ook personeel dat op dit soort vraagstukken toeziet. Is dit vraagstuk voor gastouderopvang voldoende doorgenomen?
 - Tenslotte verzoeken wij om het woord periodiek in lid 2 sub c onder 3 SMART te formuleren. Periodiek is een onduidelijk begrip en kan op deze wijze niet eenduidig door toezicht, maar ook niet door de sector worden uitgevoerd.

Artikel 13 Deskundigheidseisen gastouder

- Door de aanpassing van het eerste lid wordt het huidige onderdeel a (het kunnen bieden van voldoende zorg aan kinderen die gastouderopvang ontvangen) uit de deskundigheidseisen verwijderd. Dit onderdeel is ook de basis voor de uitwerking van lid 2. In de wijziging wordt voor lid 2 vervolgens verwezen naar het nieuwe artikel 2 verantwoorde kinderopvang. Echter, naar onze mening staat daarin niet het huidige onderdeel a (het kunnen bieden van voldoende zorg aan kinderen die gastouderopvang ontvangen) genoemd. Dit betreft namelijk ook het onderdeel van de benodigde bewijsstukken betreffende het EHBO-certificaat. Dit is ten behoeve van de veiligheid en gezondheid, niet ten behoeve van de pedagogische kwaliteit. Daarmee vervalt dus ineens de basis voor de uitwerking in lid 2 van artikel 13. Dit lijkt ons ongewenst. Wij adviseren dan ook dringend om dit onderdeel terug te plaatsen in de opsomming van lid 1.
- Ook wijzen wij erop dat als het huidige onderdeel a niet meer wordt opgenomen in het nieuw voorgestelde lid 1 sub a de woorden 'deze kinderen' ook onduidelijk worden. Deze sloeg voorheen namelijk terug op onderdeel a waarin stond 'kinderen die gastouderopvang ontvangen'. Indien wordt besloten het huidige onderdeel a niet terug te plaatsen adviseren wij in ieder geval om in het nieuwe onderdeel a 'deze kinderen' te vervangen door 'kinderen die gastouderopvang ontvangen'.

- Deskundigheid is vakbekwaamheid en expertise. Deskundigheid omvat het kunnen waarborgen van een veilige en gezonde omgeving, die aansluit op de leefwereld van kinderen, niet het feitelijke waarborgen ervan. Het volgen van coaching en scholing is iets dat je doet ten behoeve van de deskundigheid. Deskundigheid kan geen scholing omvatten. Wij adviseren u het artikel anders te formuleren.
- Ook lid 1 sub b is taalkundig onjuist. Permanente ontwikkeling kan je niet volgen. Je volgt scholing of je doet activiteiten om je permanent te ontwikkelen. Wij adviseren dit artikellid ook aan te passen.
- In lid 2 staat "de in het eerste lid, onderdeel, bedoelde eis". Hier mist een verwijzing naar een onderdeel, waarschijnlijk wordt bedoeld onderdeel a.

Artikel 16 Tijdelijke uitbreiding maximum aantal gastouderbureaus

De zinsnede 'een overstap van de gastouder van het tweede naar het derde gastouderbureau' roept onder gemeenten veel onduidelijkheid op. Dit kan bij letterlijke lezing worden uitgelegd alsof alleen als je van het tweede naar het derde gastouderbureau overstapt je tijdelijk 3 gastouderbureaus mag hebben. Maar dat dit niet mag als je van het eerste naar het derde gastouderbureau overstapt. Dit is niet de bedoeling. Het gaat erom dat je als je al twee gastouderbureaus hebt, je een van de twee gastouderbureaus wil verruilen voor een nieuw gastouderbureau. Er is dan geen sprake van een eerste of een tweede gastouderbureau. Dus wij adviseren een andere tekst hiervoor op te stellen om die verwarring op te helderen.

Deel 2: de wijziging van het Besluit landelijk register kinderopvang, register buitenlandse kinderopvang en personenregister kinderopvang (verder: Besluit registers).

Het tweede onderdeel van het wijzigingsbesluit betreft een wijziging van het Besluit registers. Met het conceptbesluit registers wordt beoogd de privacy van vraagouders te beschermen. Voorgesteld wordt om in dat verband de adressen van voorzieningen voor gastouderopvang niet langer te tonen in het publiekspitaal van het Landelijk register kinderopvang voor zover dit woonadressen van vraagouders betreft.

Artikel 1

In artikel 1 wordt het begrip vraagouder toegevoegd aan het Besluit registers. Wij adviseren om dit begrip niet toe te voegen, om twee redenen:

- Het begrip is niet nodig, omdat in de Wet kinderopvang al het begrip ouder wordt gedefinieerd. Naar onze mening betreft het begrip ouder dezelfde groep als het begrip vraagouder. Daarom is het naar onze mening niet nodig, en zelfs zeer verwarrend, om een ander begrip te introduceren voor dezelfde groep mensen. Wij adviseren dan ook te werken met het verder in de regelgeving telkens gebruikte begrip ouder.
- Als desondanks besloten wordt het begrip vraagouder te handhaven, dan adviseren wij de definitie wel te verbreden. (vraag-)ouders zijn niet alleen ouders die opvang bij een gastouder vragen, maar betreft alle ouders van kinderen die kinderopvang vragen. Het zou dan ook te beperkt zijn om in het Besluit registers de huidige definitie op te nemen, die het begrip beperkt tot ouders die gastouderopvang vragen. Als al een definitie wordt toegevoegd adviseren wij om in dit artikel gastouderopvang te wijzigen in kinderopvang.

Artikel 9

In aansluiting op de opmerkingen bij artikel 1 adviseren wij de term vraagouder onder a te wijzigen in ouder.

Algemeen over wijziging Besluit registers

Wij verzoeken de minister om het niet langer tonen van het adres van de gastouderopvang indien dit op het woonadres van de (vraag)ouder is, te heroverwegen. Naar onze mening is dit een ongewenste ontwikkeling.

Ten eerste is het in strijd met het doel van het register, zoals genoemd in artikel 2 lid 4 Besluit registers. Zonder registratie van het adres is het vrijwel onmogelijk voor ouders om het register te raadplegen om na te gaan of de voorziening voor gastouderopvang redelijkerwijs zal voldoen aan de kwaliteitseisen die de wet aan exploitatie stelt en om inzage te geven in het onderzoek naar deze kwaliteitseisen.

Daarnaast is de opvang op het adres van een (vraag-)ouder niet altijd enkel voor kinderen van die (vraag)ouder. Het is ook mogelijk om op die voorzieningen tevens kinderen van andere ouders op te vangen. Deze kunnen dan de locatie niet makkelijk terugvinden in het LRK en de rapporten niet makkelijk openbaar raadplegen. Ook de andere ouder van het kind kan belang hebben bij raadpleging van het register. Bijvoorbeeld als door scheiding slechts 1 van de ouders de kinderopvang vraagt, maar de andere ouder wel belang heeft bij zicht op de kwaliteit.

Uit de toelichting blijkt bovendien dat de raadpleging niet alleen is bedoeld voor ouders wiens kinderen op dit moment worden opgevangen. Zij zouden nog op andere wijze het rapport kunnen raadplegen. Het openbare register is ook bedoeld voor aankomende ouders die inzicht wensen in de kwaliteit van opvang die de gastouder op alle locaties biedt.

Het niet verstrekken van het adres levert ook knelpunten op voor artikel 2 lid 6 Besluit registers: In het landelijk register kinderopvang worden gegevens verwerkt met het oog op het toezicht op de naleving en de handhaving van de naleving van de kwaliteitseisen, die de wet aan exploitatie van kinderopvangvoorzieningen stelt.

Omwonenden, betrokken of instanties kunnen niet meer nagaan of een bepaalde opvang op een woonadres geregistreerd is als kinderopvang, of dat sprake is van ongemelde kinderopvang waar de kwaliteit mogelijk in het geding is. Dit heeft gevolgen voor het vermogen van de toezichthouder om ongemelde kinderopvang te signaleren en voor de gemeente om hiertegen op te treden. En om signalen te koppelen aan geregistreerde gastouderopvang en daarna toe te leiden naar de toezichthouder.

De argumenten om het woonadres niet te verstrekken, zijn begrijpelijk, maar wegen ons inziens niet op tegen het belang van openbaarheid. Bovendien kan er ook sprake zijn van voorzieningen voor gastouderopvang op het woonadres van de gastouder zelf. Ook dit betreft een woonadres. En dit wordt wel openbaar gemaakt. Het is voor ons niet uit te leggen, waarom de (privacy-) argumenten wel gelden voor opvang op het woonadres van de (vraag-)ouders, maar dat deze argumenten niet gelden voor opvang op het woonadres van de gastouder.

Reactie op de Nota van toelichting

Om de opmerkingen hierop duidelijk aan te geven hebben wij ervoor gekozen om de meeste opmerkingen die wij hebben in de bijlage bij deze uitvoeringstoets weer te geven (in de toelichting zelf). Wij verwijzen dan ook naar de bijlage.

Wel merken we op dat in de nota een beschrijving mist over hoe de uren voor coaching en permanente doorontwikkeling zich verhouden tot de 16 uur begeleiding die de gastouderbureaus reeds moeten aanbieden. Er is nu al discussie over wat er wel- en niet binnen de 16 uur mag

worden gerekend. Om te voorkomen dat dit meer discussies of onduidelijkheden oplevert, adviseren wij om hier in de nota nader op in te gaan.

Ook willen we hier ingaan op een wijziging in de verantwoordelijkheidsverdeling tussen gastouderbureau en gastouder.

Ad I: Hoofdstuk 1, rol van het gastouderbureau in verantwoorde kinderopvang

In de nota van toelichting schrijft de minister over de rollen en verantwoordelijkheden het volgende:

Een fundamenteel verschil tussen dagopvang en buitenschoolse opvang enerzijds en gastouderopvang anderzijds zit niet alleen in de opvangsetting (een kindercentrum tegenover een particuliere woonomgeving). Het zit ook in de verantwoordelijkheidsverdeling tussen verschillende actoren. In de dagopvang en buitenschoolse opvang is de houder van het kindercentrum eindverantwoordelijk voor het bieden van verantwoorde kinderopvang conform de Wet kinderopvang. Het gaat daarbij zowel om het voeren van een beleid dat redelijkerwijs leidt tot verantwoorde kinderopvang, als de daadwerkelijke uitvoering daarvan. In de praktijk vindt deze uitvoering veelal plaats door beroepskrachten – de pedagogisch professionals – op de groep. Zij zijn bezoldigd en werkzaam bij het kindercentrum. In de gastouderopvang zijn de verhoudingen anders en hebben het gastouderbureau en de gastouder verschillende eigenstandige rollen en verantwoordelijkheden. De gastouder is een autonome professional. Conform artikel 1.49 en 1.56b uit de Wet kinderopvang is de gastouder verantwoordelijk voor het bieden van verantwoorde kinderopvang. De houder van een gastouderbureau heeft de verantwoordelijkheid de gastouder hierbij te begeleiden. De houder van het gastouderbureau stelt conform artikel 1.56 uit de Wet kinderopvang een beleid op dat redelijkerwijs moet leiden tot verantwoorde kinderopvang. De gastouder maakt, mede op basis van dit beleid, zelf een afweging bij welk gastouderbureau het zich aansluit. Met de maatregelen in het wetsvoorstel en dit wijzigingsbesluit, wordt getracht om de rollen te verduidelijken. Ze beogen nadrukkelijk niet om deze rollen te veranderen. In de reeds bestaande, begeleidende rol van het gastouderbureau wordt een kwaliteitsslag gemaakt. Het gastouderbureau faciliteert de gastouder bij het pedagogisch werkplan en de permanente ontwikkeling. Daarnaast wordt de autonomie van de gastouder gewaarborgd. Bijvoorbeeld door de gastouder verantwoordelijk te stellen voor het bieden van verantwoorde kinderopvang. Het gastouderbureau draagt naast de begeleidende rol ook zorg voor de bemiddeling tussen gastouder en vraagouder waardoor de gastouderopvang tot stand komt en vervult een kassiersfunctie.

In de toelichting staat dat niet wordt beoogd de rollen te veranderen. Maar dat is wel wat deze toelichting doet. Hiermee wordt de verantwoordelijkheid voor verantwoorde kinderopvang bij de gastouder gelegd. Het gastouderbureau krijgt enkel een rol in begeleiding en beleidsvoering toebedeeld. Dit is niet juist. Op grond van artikel 1.56 Wko is het gastouderbureau uitdrukkelijk medeverantwoordelijk voor het bieden van verantwoorde kinderopvang. Om deze verantwoordelijkheid wettelijk te regelen is in 2013 zelfs artikel 1.56 van de Wet kinderopvang gewijzigd. In de memorie van toelichting (2012/2013, 33538, nr. 3) bij die wijziging staat hierover het volgende:

*Met het voorgestelde artikel I, onderdeel W (artikel 1.56, eerste lid van de Wko) wordt voorzien in **meer verantwoordelijkheid van het gastouderbureau jegens de gastouders**. Volgens deze bepaling voert een gastouderbureau een zodanig beleid dat dit leidt tot naleving van artikel 1.56b van de Wko door de gastouder. Het gaat in het bijzonder om de naleving van de volgende verplichtingen door de gastouder:*

- *het gebruik van de Nederlandse taal (artikel 1.56b, zesde lid, juncto artikel 1.55, eerste lid, van de Wko);*
- *het in acht nemen van de door een gastouderbureau opgestelde risico-inventarisatie (artikel 1.56b, eerste lid, juncto artikel 1.51 van de Wko);*
- *het voeren van een pedagogisch beleid (artikel 1.56b, eerste lid, van de Wko);*
- *het naleven van de door een gastouderbureau opgestelde meldcode huiselijk geweld of kindermishandeling, bedoeld in artikel 1.51a, eerste lid, van de Wko (artikel 1.56b, eerste lid, van de Wko).*

*Door de voorgestelde wijziging van artikel 1.56, eerste lid, van de Wko (artikel I, onderdeel W) kan voortaan **niet alleen de gastouder, maar ook het gastouderbureau aangesproken worden bij niet naleving van een of meer van de vorenstaande verplichtingen door de gastouder.***

Wij delen het standpunt dat het belangrijk is dat helder is wie welke rol heeft. Maar met de huidige toelichting wordt de verantwoordelijkheid van het gastouderbureau onterecht verkleind. Dit is onwenselijk. Wij verzoeken de minister uitdrukkelijk om de toelichting aan te passen, indien het inderdaad niet de wens is om de rollen en verantwoordelijkheden te wijzigen. Voor effectief toezicht en handhaving is het noodzakelijk dat ook het gastouderbureau verantwoordelijk is voor het bieden van verantwoorde kinderopvang en kan worden aangesproken bij niet-naleving.

Reactie op de artikelsgewijze toelichting

Doorgaans wordt in de artikelsgewijze toelichtingen op een besluit, een duiding gegeven over de diverse artikelen. Waar nodig wordt gerefereerd aan de algemene tekst. De artikelsgewijze toelichting is dit keer vervangen door een korte toelichting per te wijzigen onderdeel. De echte toelichting staat in het algemene deel. Dit maakt het lastig voor de toezichthouder in de uitvoeringspraktijk om de toelichting goed te betrekken bij de beoordeling zeker wanneer de wijzigingen in de regelgeving zijn doorgevoerd en de genoemde onderdelen niet meer te achterhalen zijn. Wij adviseren om de artikelsgewijze toelichting aan te passen naar de eerdere artikelsgewijze toelichtingen per artikel. Op die manier is makkelijker voor toezicht, handhaving en alle andere gebruikers te achterhalen wat de bedoeling van de betreffende artikelen is, zonder daarvoor het hele algemene deel telkens door te moeten nemen.

Beantwoording van uw vragen bij deze uitvoeringstoets

1. Is het wetsvoorstel uitvoerbaar en handhaafbaar? Zo ja, onder welke voorwaarden?

Zoals uit bovenstaande blijkt, bestaan er enerzijds zorgen over de uitvoering van de voorgestelde aanpassingen, maar zijn er ook echt punten waarop het voorstel aangepast moet worden om toezicht en handhaving uitvoerbaar te maken.

Wij hebben zorgen over bijvoorbeeld het doenvermogen van de gastouders. Het kunnen voldoen aan regels is zowel voor het draagvlak als voor handhaving van belang. Voor handhaving kan gelden dat als er overtredingen worden geconstateerd op eisen waaraan een gastouder gezien zijn/haar doenvermogen niet kan voldoen er vaker gebruik kan worden gemaakt van de denklijn verzachtende omstandigheden en mogelijk van handhaving wordt afgezien. Omdat gemeenten geen onmogelijke eisen aan hun inwoners willen opleggen. Ook de rechtspraak vereist steeds meer een evenredigheidstoets die ook dit onderdeel meer en meer laat meewegen: ga je met deze handhaving het gewenste doel bereiken. Als een gastouder niet aan bepaalde eisen kan voldoen, is dat doel met handhaving ook niet te bereiken en zal dit zelfs kunnen leiden tot afwegingen om van handhaving af te zien. Wordt door gemeenten wel gehandhaafd dan kan dit ertoe leiden dat steeds meer gastouders niet meer aan de regelgeving kunnen (of willen) voldoen en stoppen met hun voorziening(en) voor gastouderopvang.

Wij hebben deze punten meerdere malen ter sprake gebracht in ambtelijke overleggen met uw ministerie, maar er is toch voor gekozen deze eisen te blijven stellen. Wij zien het dan nu als onze verantwoordelijkheid u te wijzen op de mogelijke (ongewenste) gevolgen hiervan.

Daardoor concluderen wij dat het voorstel niet uitvoerbaar is, tenzij aan onze verzoeken tot aanpassing tegemoet wordt gekomen. Met betrekking tot onze zorgen verzoeken wij u te heroverwegen of de voorstellen haalbaar zijn.

2. Wat zijn de financiële effecten van de conceptregeling, zowel eenmalig als eventueel structureel?

Deze regeling heeft zowel incidentele meerkosten als structurele meerkosten.

De incidentele meerkosten bestaan uit kosten voor scholing en extra tijd voor toezicht en handhaving. Bij toezicht bestaan de kosten deels uit het feit dat de nieuwe eisen in het begin meer tijd kosten om te toetsen en ook meer communicatie met de houder vergen.

De structurele kosten bestaan uit structurele toename van de tijd voor toezicht en handhaving. Bij gastouderbureaus betreft het nieuwe eisen met betrekking tot de pedagogische kwaliteit, die altijd meegenomen moet worden binnen flexibel toezicht. De inspecties zullen daardoor meer tijd gaan vergen. Voorzieningen voor gastouderopvang worden op alle eisen getoetst en daardoor zal de inspectietijd door de nieuwe extra eisen toenemen. De berekening daarvan vindt u in de bijlage 'meerkosten GO'.

De financiële gevolgen in de bijlage wijken iets af van de eerdere raming die wij bij uw ministerie hebben ingediend. Deze raming was een grove berekening zonder dat de uitwerking van de betreffende regelgeving bekend was. Een check op de raming gelegd naast deze conceptregeling heeft opgeleverd dat de inschatting van de extra tijd voor toezicht iets is opgehoogd.

Daarnaast hebben wij echter ook recentere cijfers van het aantal gastouderbureaus, gastouders en voorzieningen voor gastouderopvang in de berekening kunnen verwerken. Deze aantallen waren lager dan de eerder gebruikte aantallen, wat de berekening ook heeft bijgesteld.

De financiële gevolgen komen daarmee als volgt uit:

Incidentele kosten

Voor 2025 € 723.723

Voor 2026 € 457.006

Voor 2027 € 473.932

Structurele meerkosten

De structurele meerkosten bedragen € 1.924.455 per jaar vanaf 2025.

Voor een nadere berekening verwijzen wij naar de bijlage 'meerkosten GO'.

3. Welke effecten hebben de voorstellen op de regeldruk (administratieve lasten)?

Er zullen meer items getoetst moeten worden, maar de grootste regeldruk ligt naar ons idee bij de sector zelf. De ATR heeft een toetst op de regeldruk gedaan.

- 4. Is voor het voorstel wijziging van de systemen/formulieren nodig? Zo ja, in welke mate?**
Voor de impact daarvan verwijzen wij naar de uitvoeringstoets van DUO, aangezien die partij het systeem beheert en de noodzakelijkheid en impact hiervan kan aangeven.

Wij zien in ieder geval de noodzaak om de itemlijsten aan te passen aan de gewijzigde regelgeving. En daarnaast zal als de adressen van (vraag-)ouders inderdaad niet meer getoond worden in het publiekspitaal het systeem hier ook op moeten worden aangepast.

Volledigheidshalve verwijzen wij ook naar de uitvoeringstoets die wij in 2023 reeds op het wetsvoorstel gastouderopvang uitbrachten en waarin wij ook een systeem aanpassing hebben beschreven.

- 5. Is de beoogde invoeringsdatum, 1 januari 2025, haalbaar?**

Wij vinden gezien de impact van diverse wijzigingen en de voorbereidingstijd die de sector moet hebben om deze wijzigingen voor te bereiden en de gastouders hiervoor klaar te stomen, de invoeringsdatum van 1 januari 2025 te krap. Wij denken dat het beter is voor het draagvlak en ook om te voorkomen dat in de beginperiode gastouders niet genoeg tijd hebben gehad aan de nieuwe eisen te voldoen, waardoor er veel overtredingen geconstateerd worden, te kiezen voor een andere wijze van invoering. In ieder geval voor een overgangperiode nog zonder toezicht en handhaving, zodat de sector de nieuwe eisen op een goede en structurele manier kan invoeren zonder druk van toezicht (en handhaving).

- 6. Welke consequenties heeft het voorstel voor het toezicht?**

Naast de punten die wij in onze reactie hebben meegenomen, verwijzen wij voor het antwoord op deze vraag ook naar de uitvoeringstoets van GGD GHOR Nederland.

Met vriendelijke groet,

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Directeur Beleid Inclusieve Samenleving